

GAUSDAL KOMMUNE
-offensiv og spennende!

PLAN

FOR

DET PSYKOSOSIALE MILJØ I GAUSDALSSKOLEN

Innhold

1. FORMÅL.....	3
2. DEFINISJONER.....	3
3. GAUSDAL KOMMUNE LEGGER VEKT PÅ :.....	4
4. ANSVAR	4
5. OPPLÆRINGSLOVA KAP. 9A MED GAUSDALSSKOLEN SINE PRESISERINGER FOR Å OPPFYLLE LOVA	5
6. FOREBYGGING AV KRENKELSER	9
7. ÅRSHJUL FOR FOREBYGGENDE TILTAK	10
Årsplan for Mitt valg.....	10
8. PROSEDYRE FOR Å FOREBYGGE OG AVDEKKE KRENKELSER	14
Del 1.....	14
Mål: Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremme et trygt og godt skolemiljø.	14
9. PROSEDYRE FOR Å FOREBYGGE OG AVDEKKE KRENKELSER	15
Del 2	15
10. HVORDAN HÅNDTERE NÅR EN LÆRER/ANNEN KRENKER EN ELEV(ER)?	16
11. NYTTIGE LINKER:.....	16
VEDLEGG:	16

1. FORMÅL

«Plan for elevenes psykososiale miljø i gausdalsskolen» skal sikre at alle skolene arbeider systematisk med å forebygge, avdekke og håndtere krenking jamfør opplæringslova.

Elevene i gausdalsskolen skal ikke bli utsatt for krenkelser som mobbing, vold, diskriminering eller trakassering på skolen og skoleveien.

Det er den **enkelte elevs subjektive opplevelse** av å bli krenket som er utgangspunktet for skolens anvendelse av opplæringslova §9A-4 og §9A-5.

Skolenes planfestede og systematiske arbeid for å forebygge, avdekke og håndtere krenkelser forstås som et antimobbeprogram.

Planen skal anses som et minimumsnivå, slik at skolene kan ha egne planer som viser til flere tiltak enn denne.

Prosedyre for å forebygge, avdekke og håndtere krenkelser i gausdalsskolen erstatter alle tidligere prosedyrer.

2. DEFINISJONER

Krenking er en fellesbetegnelse på alle former som uoverlagt eller tilsiktet rammer andre mennesker fysisk eller psykisk. Krenking kan skje som enkelt-handlinger eller gjentatt. Krenking er en handling som utføres uten respekt for den andres integritet. Å oppleve å bli krenket er en subjektiv oppfattelse av handlingen som har rammet.

Mobbing er når en person, gjentatte ganger og over tid, blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere personer. Det er en negativ eller aggressiv handling når noen med vilje påfører, en annen person skade eller smerte – ved fysisk kontakt, ved ord eller på andre måter. For å kunne buke betegnelsen mobbing skal det også være en viss ubalanse i makt- og styrkeforholdet. Den som blir utsatt for de negative handlingene, har vanskelig for å forsvare seg og er noe hjelpeløs overfor den eller de som plager han eller henne.

Etter denne definisjonen, som også blir brukt internasjonalt, er mobbing kjennetegnet av disse tre kriteriene:

1. Det dreier seg om aggressiv eller ondsinnet atferd, som
2. gjentar seg og varer ved over en viss tid
3. i en mellommenneskelig relasjon som er preget av en viss ubalanse i styrke- og maktforholdet. Mobbing inntreffer ofte uten noen åpenbar provokasjon fra offeret si side.

Loven omfatter både direkte mobbing, med åpne angrep på offeret, og indirekte mobbing, med sosial isolering og utestenging fra gruppa (*Roland og Sørensen Vaaland, Zero*).

Vold er enhver handling rettet mot en annen person som gjennom denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre som den vil (*Per Isdal, ATV*).

Diskriminering innebærer at en person blir dårligere behandlet eller trakassert, for eksempel på grunn av kjønn, funksjonsdyktighet, trosbekjennelse, hudfarge, nasjonal eller etnisk opprinnelse. Diskriminering kan både være direkte og indirekte. Rasisme omfatter diskriminering på grunnlag av «rase», hudfarge eller nasjonalt eller etnisk opphav.

Trakassering defineres som en uønsket atferd som finner sted med den hensikt eller virkning å krenke en annens verdighet (*Arbeidsmiljøloven*).

3. GAUSDAL KOMMUNE LEGGER VEKT PÅ :

- at det arbeides kontinuerlig, langvarig og systematisk med elevenes psykososiale miljø.
- at skolen, elevene og foresatte samarbeider om det forebyggende og holdningsskapende arbeidet.
- at tydelig ledelse er en forutsetning for å forebygge, avdekke og håndtere krenkende ord og handlinger.
- at alle som arbeider på skolen har en plikt til å følge med på og varsle om elevene ikke har et trygt og godt skolemiljø og gripe inn mot krenking.
- at tiltak ved den enkelte skole og et samarbeid er avgjørende for å lykkes i arbeidet med å utvikle et godt psykososialt miljø for elevene.

Denne planen skal bidra til at elevene i Gausdal kommune opplever et trygt og godt psykososialt miljø.

4. ANSVAR

Rektor ved den enkelte skole er ansvarlig for at lovverket og aktivitetsplikten gjøres kjent for alle som arbeider på skolen. Den enkelte som arbeider på skolen skal:

- delta aktivt i skolens systematiske arbeid for å fremme et godt psykososialt miljø.
- straks melde fra til rektor når krenkende atferd mistenkes/ varsles eller avdekkes.
- bistå med undersøkelser.
- bistå med kartlegging og analyse av det psykososiale miljøet, samt lojalt følge opp skolens tiltak for å bedre det psykososiale miljøet.

5. OPPLÆRINGSLOVA KAP. 9A MED GAUSDALSSKOLEN SINE PRESISERINGER FOR Å OPPFYLLE LOVA

Elevene sitt skolemiljø

§ 9 A-1. Verkeområde for kapitlet

Kapitlet her gjeld for elevar i grunnskolen og den vidaregåande skolen. Kapitlet gjeld òg for elevar som deltek i leksehjelpordningar og i skolefritidsordningar, med unntak av §§ 9 A-10 og 9 A-11.

Gausdalsskolen: Lova omfattar alle våre elevar i gausdalsskolen, på SFO og Kulturskolen.

§ 9 A-2. Retten til eit trygt og godt skolemiljø

Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.

Gausdalsskolen: Retten til godt skolemiljø omfattar også skoleveien.

§ 9 A-3. Nulltoleranse og systematisk arbeid

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helse, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.

Gausdalsskolen: Dette gjeldjer også SFO og Kulturskolen.

§ 9 A-4. Aktivitetsplikt for å sikre at elevar har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø

Alle som arbeider på skolen, skal følgje med på om elevane har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering dersom det er mogleg.

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeigaren i alvorlege tilfelle.

Ved mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarast undersøkje saka.

Når ein elev seier at skolemiljøet ikkje er trygt og godt, skal skolen så langt det finst eigna tiltak sørgje for at eleven får eit trygt og godt skolemiljø. Det same gjeld når ei undersøking viser at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø.

Skolen skal sørgje for at involverte elevar blir høyrde. Kva som er best for elevane, skal vere eit grunnleggjande omsyn i skolen sitt arbeid.

Skolen skal lage ein skriftleg plan når det skal gjerast tiltak i ei sak. I planen skal det stå

Skolen skal lage ein skriftleg plan når det skal gjerast tiltak i ei sak. I planen skal det stå

- a) *kva problem tiltaka skal løyse*
- b) *kva tiltak skolen har planlagt*
- c) *når tiltaka skal gjennomførast*

- d) *kven som er ansvarleg for gjennomføringa av tiltaka*
- e) *når tiltaka skal evaluerast.*

Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til femte ledd.

Gausdalsskolen: Aktivitetsplikten dokumenteres via skjema «Tiltaksplan for et godt psykososialt miljø» [innen en uke](#) etter at det er fattet mistanke eller fått kjennskap om krenking. Skolen skal ta hensyn til barnets beste i alle vurderinger og handlinger.

§ 9 A-5. Skjerpa aktivitetsplikt dersom ein som arbeider på skolen, krenkjer ein elev

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, utset ein elev for krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering, skal vedkommande straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeigaren. Dersom det er ein i leiinga ved skolen som står bak krenkinga, skal skoleeigaren varslast direkte av den som fekk mistanke om eller kjennskap til krenkinga. Undersøking og tiltak etter § 9 A-4 tredje og fjerde ledd skal setjast i verk straks.

Gausdalsskolen: Aktivitetsplikten dokumenteres via skjema «Tiltaksplan for et godt psykososialt miljø» [innen en uke](#) etter at det er fattet mistanke eller fått kjennskap om krenking. Skolen skal ta hensyn til barnets beste i alle vurderinger og handlinger.

§ 9 A-6. Fylkesmannen si handheving av aktivitetsplikta i enkeltsaker

Dersom ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, kan eleven eller foreldra melde saka til Fylkesmannen etter at saka er teken opp med rektor.

Fylkesmannen skal avgjere om aktivitetsplikta etter §§ 9 A-4 og 9 A-5 er oppfylt. Dersom saka ikkje er teken opp med rektor, eller om det er under ei veke sidan ho vart teken opp, skal Fylkesmannen avvise saka, med mindre særlege grunnar gjer dette urimeleg. Det same gjeld dersom saka ikkje gjeld skolemiljøet på skolen der eleven går når saka blir meldt til Fylkesmannen.

Skolen og skoleeigaren skal utan hinder av lovfesta teieplikt leggje fram alle opplysningar som Fylkesmannen meiner må til for å greie ut saka. Fylkesmannen skal sørgje for at involverte elevar blir høyrde. Kva som er best for elevane, skal vere eit grunnleggjande omsyn i Fylkesmannen si saksbehandling.

Kjem Fylkesmannen til at skolen ikkje har oppfylt aktivitetsplikta etter §§ 9 A-4 og 9 A-5, kan Fylkesmannen vedta kva skolen skal gjere for å sørgje for at eleven får eit trygt og godt skolemiljø. Det skal setjast ein frist for gjennomføringa av vedtaket, og Fylkesmannen skal følgje opp saka. Fylkesmannen kan vedta reaksjonar etter skolen sitt ordensreglement, jf. § 9 A-10, eller at ein elev skal byte skole, jf. § 8-1 fjerde ledd.

Avgjerda til Fylkesmannen er eit enkeltvedtak og kan påklagast etter reglane i forvaltningsloven. Skoleeigaren har ikkje klagerett.

§ 9 A-7. Det fysiske miljøet

Skolane skal planleggjast, byggjast, tilretteleggjast og drivast slik at det blir teke omsyn til tryggleiken, helsa, trivselen og læringa til elevane.

Det fysiske miljøet i skolen skal vere i samsvar med dei faglege normene som fagmyndighetene til kvar tid tilrår. Dersom enkelte miljøtilhøve avvik frå desse normene, må skolen kunne dokumentere at miljøet likevel har tilfredsstillande verknad for helsa, trivselen og læringa til elevane.

Alle elever har rett til ein arbeidsplass som er tilpassa behova deira. Skolen skal innreiast slik at det blir teke omsyn til dei elevane ved skolen som har funksjonshemmingar.

Dersom ein elev eller forelder eller eit av råda eller utvala ved skolen der desse er representerte, ber om tiltak for å rette på fysiske miljøtilhøve, skal skolen snarast mogleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningsloven. Om skolen ikkje innan rimeleg tid har teke stilling til saka, vil det likevel kunne klagast etter føresegnene i forvaltningsloven som om det var gjort enkeltvedtak.

Gausdalsskolen: Dersom en elev, forelder eller et råd ved skolen ber om tiltak for å rette opp det fysiske arbeidsmiljøet, skal rektor saksbehandle saken og fatte et enkeltvedtak i henhold til forvaltningsloven.

§ 9 A-8. Elevdeltaking i arbeidet med skolemiljøet

Elevane skal få ta del i planlegginga og gjennomføringa av arbeidet for eit trygt og godt skolemiljø.

Elevrådet kan oppnemne representantar til å vareta elevane sine interesser overfor skolen og styresmaktene i skolemiljø saker. Dersom det finst eit arbeidsmiljøutval eller liknande organ ved skolen, kan elevane møte med opp til to representantar når utvalet behandlar saker som gjeld skolemiljøet. Representantane skal bli kalla inn til møta med talerett og rett til å få meininga si protokollert. Dei skal ikkje vere til stades når utvalet behandlar saker som inneheld opplysningar som er omfatta av lovfesta teieplikt.

Representantane skal få den informasjonen dei treng, men ikkje opplysningar som er omfatta av lovfesta teieplikt. I den mon det trengst, har dei rett til opplæring for å skjønne oppgåvene og fritak frå undervisninga.

Gausdalsskolen: Elevrådet evaluerer hvert år planen for forebyggende tiltak og bistår i arbeidet med å skape et godt psykososialt miljø.

§ 9 A-9. Informasjonsplikt og rett til å uttale seg

Skolen skal informere elevane og foreldra om rettane i dette kapitlet. Skolane skal òg informere om aktivitetsplikta etter §§ 9 A-4 og 9 A-5 og om høvet til å melde saka til Fylkesmannen etter § 9 A-6.

Dersom skolen finn ut at noko ved skolemiljøet kan skade helsa til elevane, skal elevane og foreldra snarast mogleg varslast om det.

Samarbeidsutvalet, skoleutvalet, skolemiljøutvalet, elevrådet og foreldra skal haldast informerte om alt som er viktig for skolemiljøet, og så tidleg som mogleg takast med i arbeidet med skolemiljøtiltak. Dei har rett til innsyn i all dokumentasjon som gjeld det systematiske arbeidet for eit trygt og godt skolemiljø, og har rett til å uttale seg og komme med framlegg i alle saker som er viktige for skolemiljøet.

Gausdalsskolen: Rektor informerer om Opplæringslova Kap 9A på første foreldremøte etter skolestart for 1. og 8.trinn. Fra 2.-7.trinn og 9.-10.trinn er dette fast tema på første foreldremøte. Alle kontaktlærere informerer sine klasser i løpet av første uke etter skolestart.

Skolen plikter å informere/varsle elever og foresatte snarest mulig dersom det er noe ved skolemiljøet som kan skade elevene.

Elevråd, foreldreutvalg og skolemiljøutvalg informeres løpende om det systematiske forebyggende arbeidet, og inviteres inn i arbeidet med tiltak for skolemiljøet så tidlig som mulig.

§ 9 A-10. Ordensreglement

Kommunen skal gi forskrift om ordensreglement for den enkelte grunnskole, og fylkeskommunen skal gi forskrift om ordensreglement for den enkelte vidaregåande skole.

Reglementet skal gi reglar om rettane og pliktene til elevane så langt dei ikkje er fastsette i lov eller på annan måte. Reglementet skal innehalde reglar om orden og oppførsel, om kva tiltak som kan nyttast mot elevar som bryt reglementet, og om korleis slike saker skal behandlast.

Skolen kan berre nytte tiltak som er fastsette i ordensreglementet. Tiltaka skal ikkje innebere fysisk refsing eller anna krenkjande behandling. Før det blir teke avgjerd om tiltak, har eleven rett til å forklare seg munnleg for den som skal ta avgjerda.

Ordensreglementet skal gjerast kjent for elevane og foreldra.

Kravet i forvaltningsloven § 38 første ledd bokstav c om kunngjering i Norsk Lovtidend gjeld ikkje.

Gausdalsskolen: Kommunen skal utarbeide forskrift for ordensreglement for gausdalsskolen. Hver enkelt skole har sine trivselsregler.

§ 9 A-11. Bortvising

Kommunen kan fastsetje i ordensreglementet at grunnskoleelevar kan vissa bort frå undervisninga dersom dei bryt reglementet i alvorleg grad eller fleire gonger. Elevar på 1. til 7. årstrinn kan visast bort for enkelttimar eller resten av dagen, og elevar på 8. til 10. årstrinn kan visast bort for opp til tre dagar.

Fylkeskommunen kan fastsetje i ordensreglementet at elevar i vidaregåande skole kan visast bort frå undervisninga i opp til fem dagar dersom dei bryt reglementet i alvorleg grad eller fleire gonger. Det kan like eins fastsetjast at elevar kan visast bort for resten av skoleåret dersom brota er særleg alvorlege.

Rektor kan vedta bortvising etter å ha rådført seg med lærarane til eleven. Fylkeskommunen kan vedta at ein elev i vidaregåande skole skal visast bort for resten av skoleåret. Om ikkje kommunen eller fylkeskommunen fastset noko anna, kan rektor gi lærarar høve til å vise bort elevar frå si eiga undervisning for ei opplæringsøkt, men ikkje meir enn to klokketimar.

Før det blir gjort vedtak om bortvising, skal ein ha vurdert andre tiltak. Foreldra skal varslast før ein elev på 1. til 7. årstrinn blir bortvist for resten av dagen.

§ 9 A-12. Tvangsmulkt

For å sikre gjennomføringa av vedtak etter § 9 A-6 fjerde ledd kan Fylkesmannen og klageinstansen fastsetje tvangsmulkt for skoleeigaren. Avgjerd om tvangsmulkt kan gjerast samtidig med vedtak etter § 9 A-6 fjerde ledd eller seinare.

Ei avgjerd om tvangsmulkt får verknad når skoleeigaren ikkje held fristen for gjennomføring av vedtaket etter § 9 A-6 fjerde ledd, og mulkta går inntil vedtaket er oppfylt. Ei avgjerd om tvangsmulkt får ikkje verknad dersom det blir uråd å rette seg etter vedtaket og den ansvarlege ikkje kan noko for dette.

Avgjerda om tvangsmulkt skal behandlast i samsvar med reglane i forvaltningsloven kapittel IV og V. Skoleeigaren har ikkje klagerett.

Mulkta går til statskassa. I særlege tilfelle kan tvangsmulkta reduserast eller falle bort.

Departementet kan gi forskrift om kva slags tvangsmulkt som kan nyttast, og om kor stor mulkta skal vere.

§ 9 A-13. Straffansvar

Med bøter, fengsel i opp til 3 månader eller begge delar blir den straffa som forsettleg eller aktlaust, og alvorleg eller gjentekne gonger, bryt plikta etter § 9 A-4 første og andre ledd og § 9 A-5. Med bøter, fengsel i

opp til 3 måneder eller begge delar blir rektoren straffa som forsettleg eller aktaust, og alvorleg eller gjentekne gonger, bryt plikta etter § 9 A-4 tredje og fjerde ledd.

Dersom § 9 A-4 første til fjerde ledd eller § 9 A-5 er brotne av nokon som handlar på vegner av skolen, kan skoleeigaren straffast, jf. straffeloven § 27.

Fristen for forelding av straffansvaret er 5 år.

§ 9 A-14. Erstatningsansvar og bevisbyrde

Reglane i lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning kapittel 2 gjeld for saker om psykososialt skolemiljø etter reglane i dette kapitlet.

Dersom det i saker etter første ledd ligg føre tilhøve som gir grunn til å tru at skoleeigaren ikkje har følgd reglane i eller i medhald av kapittel 9 A om psykososialt skolemiljø, skal dette leggjast til grunn med mindre skoleeigaren gjer noko anna truleg.

6. FOREBYGGING AV KRENKELSER

Det forebyggende arbeidet er et kontinuerlig og omfattende arbeid. Alt man gjør som voksen sammen med elevene vil påvirke elevens opplevelse av det psykososiale miljøet. Dette handler om alt fra kommunikasjon, til regler og rutiner, til trygge rammer og forutsigbarhet, og til hvordan man som voksen fungerer som leder for barna (klasseledelse).

Med alt dette som bakgrunn har gausdalsskolen utarbeidet et årshjul for forebyggende tiltak av krenkende atferd.

TID	TILTAK	HVORDAN	ANSVAR	GJENNOMFØRT
Hele året	Fokus på klasseledelse og systematisk arbeid relatert til psykososialt miljø.		Rektor/ alle ansatte	
Hele året	Råd og utvalg informeres løpende om det psykososiale miljøet på skolen.		Rektor	
I løpet av året	Trivselsundersøkelser/kartlegginger gjennomføres ved alle skolene i tillegg til elevundersøkelsen.	Samtaler Digital und.	Rektor	Dato:
August	Gjennomgang av inspeksjonsrutinene. Felles forståelse i personalet. Hvordan utøver vi inspeksjon? Hvilke spørsmål stiller vi elevene når det skjer krenkende atferd? Bevisstgjøring av alle som jobber på skolen.	Planleggingstid før skolestart	Rektor	Dato:
	Alle klasser: Elevene orienteres om Kap.9A, skolens trivselsregler, Plan for elevenes psykososiale miljø i gausdalsskolen og forskrift for ordensregler i gausdalsskolen. Refleksjon og bevisstgjøring rundt krenking.	Klassemøter	Kontaktlærer	Dato:
September	Foresatte i 1.klasse blir informert om Kap.9A, trivselsregler, Plan for elevenes psykososiale miljø og forskrift for ordensregler i	Foreldremøte	Rektor og kontaktlærer	Dato:

	gausdalsskolen. Refleksjon og bevisstgjøring rundt krenking. Alle foresatte 1.trinn får boka «De første årene».			
	2.-10.klasses foresatte blir orientert om Kap.9A, trivselsregler, Plan for elevenes psykososiale miljø i gausdalsskolen og forskrift for ordensregler i gausdalsskolen.	Foreldremøter	Rektor og kontaktlærer	Dato:
	Gjennomgang i elevrådet, FAU og SMU/SU av Kap 9A, trivselsregler, Plan for elevenes psykososiale miljø i gausdalsskolen og forskrift for ordensregler i gausdalsskolen. Refleksjon og bevisstgjøring rundt krenking.	Møter	Rektor, kontaktlærer og elevråd	Dato:
September-oktober	Status for arbeid med elevenes psykososiale miljø gjøres kjent i Kvalitetsmelding for gausdalsskolen.	Gausdalsskolens Kvalitetsmelding Dialogmøte	Kommunalsjef oppvekst, pedagogisk rådgiver	Dato:
Oktober - Mars	Gjennomgang av Plan for elevenes psykososiale miljø i gausdalsskolen, herunder årshjulet. Evt revidere og vedta.	Første møte i SMU/SU	Rektor	Dato:
	Elevundersøkelse på 5., 6., 7. og 10.trinn gjennomføres.	Digital undersøkelse	Rektor	Dato:
	Resultater fra elevundersøkelsen (Udir) og lokale trivselsundersøkelser drøftes i personalet, elevrådet, FAU og SMU/SU. Plan for oppfølging av elevundersøkelse utarbeides.	Møter	Rektor	Dato:
Mai	Neste års 1.trinn: Bygge relasjoner/bli kjent (foreldre)	Åpen dag, foreldremøte	Rektor, kontaktlærer	Dato:
Juni	Neste års 8.trinn: Bygge relasjoner/bli kjent (foreldre)	Foreldremøte Besøksdag på GUS	Rektor, kontaktlærer	Dato:
	Evaluering av «Plan for elevenes psykososiale miljø i gausdalsskolen». Evt revidere og vedta ny.	Sektorgruppa	Pedagogisk rådgiver	Dato:

7. ÅRSJUL FOR FOREBYGGENDE TILTAK

I tillegg til dette gjennomfører gausdalsskolen aktiviteter gjennom programmet Mitt valg. Dette er timeplanfesta aktiviteter, som alle bidrar til å forebygge krenkende atferd. Alle klasser skal avsette en time hver 14.dag til leksjoner i «Det er mitt valg». Disse timene skal det føres referat fra. Tiltakene kan gjøres både på det enkelte trinn og på tvers av trinn. I tillegg kan den enkelte skole sette inn egne tiltak.

Årsplan for Mitt valg

Mitt valg er et opplæringsprogram om skolemiljø, sosiale ferdigheter og forebyggende arbeid. Opplegget er i kategorien «Programmer med dokumenterte resultater» og dekker hele grunnopplæringen. Mitt valg er delt inn i Mitt valg 1 (1.-4.trinn), Mitt valg 2 (5.-7.trinn) og Mitt valg 3 (8.-10.trinn). Alle bøkene er bygget opp på samme måte med innledning, deretter beskrivelse av den pedagogiske plattformen og til slutt forslag på leksjoner som kan fordeles på ulike årstrinn. Hver leksjon er delt inn i tre faser: utforske, erfare, utvide.

Temaene går igjen i alle bøkene, men er tilpasset det enkelte årstrinn. Årsplanen for Mitt valg i gausdalsskolen viser hvilke kapitler som er valgt ut på det enkelte årstrinn, en kort beskrivelse av kapittelet og med henvisning til leksjoner som skal brukes for det aktuelle kapittelet. Kapitlene er de samme for småskoletrinnet, men leksjonene det henvises til, viser en progresjon i innhold for det enkelte trinn. For mellomtrinnet er ulike kapitler valgt ut for det enkelte trinn.

1.trinn	Leksjon
Kapittel 1: Vi lager et godt skolemiljø. Her blir det lagt vekt på å skape et trygt og godt skolemiljø når barna begynner på skolen.	1: Vi begynner. 2: Vi blir kjent med hverandre.
Kapittel 2: Vi arbeider sammen. Her blir grunnlaget for blant annet gruppefellesskap, samhandling og god kommunikasjon lagt.	1: Vi begynner. 2: Lyttelyset.
Kapittel 3: Vi tar beslutninger. Dette kapittelet tar opp valg og konsekvenser av valg tilpasset de første årstrinn i grunnskolen.	1: Vi begynner. 2: Gode og dårlige beslutninger.
Kapittel 4: Vi tar vare på kroppen vår. På en enkel måte blir aktuelle problemstillinger med tobakk og rusmidler tatt opp.	1: Vi begynner. 2: Kroppen vår.
Kapittel 5: Vi tar vare på hverandre. Her kommer man inn på temaer som betydningen av å gi ros og bry seg om hverandre.	1: Vi begynner. 2: Vi gir ros.
2.trinn	Leksjon
Kapittel 1: Vi lager et godt skolemiljø. Her blir det lagt vekt på å skape et trygt og godt skolemiljø når barna begynner på skolen.	3: Vi er høflige.
Kapittel 2: Vi arbeider sammen. Her blir grunnlaget for blant annet gruppefellesskap, samhandling og god kommunikasjon lagt.	3: Vi er en gruppe.
Kapittel 3: Vi tar beslutninger. Dette kapittelet tar opp valg og konsekvenser av valg tilpasset de første årstrinn i grunnskolen.	3: Vi tenker før vi velger. 4: Ja eller nei.
Kapittel 4: Vi tar vare på kroppen vår. På en enkel måte blir aktuelle problemstillinger med tobakk og rusmidler tatt opp.	1: Vi begynner. 2: Kroppen vår.
Kapittel 5: Vi tar vare på hverandre. Her kommer man inn på temaer som betydningen av å gi ros og bry seg om hverandre.	3: Vi kan mange ting.
3.trinn	Leksjon
Kapittel 1: Vi lager et godt skolemiljø. Her blir det lagt vekt på å skape et trygt og godt skolemiljø når barna begynner på skolen.	4: Vi lager regler. 5: Vi gir av oss selv.
Kapittel 2: Vi arbeider sammen. Her blir grunnlaget for blant annet gruppefellesskap, samhandling og god kommunikasjon lagt.	4: Vi takler sinne. 5: Vi er venner.
Kapittel 3: Vi tar beslutninger. Dette kapittelet tar opp valg og konsekvenser av valg tilpasset de første årstrinn i grunnskolen.	5: Valg får konsekvenser.
Kapittel 4: Vi tar vare på kroppen vår. På en enkel måte blir aktuelle problemstillinger med tobakk og rusmidler tatt opp.	3: Vi er forsiktige med medisiner og giftstoffer.
Kapittel 5: Vi tar vare på hverandre. Her kommer man inn på temaer som betydningen av å gi ros og bry seg om hverandre.	4: Vår skattkiste.

4.trinn	Leksjon
Kapittel 1: Vi lager et godt skolemiljø. Her blir det lagt vekt på å skape et trygt og godt skolemiljø når barna begynner på skolen.	6: Vi lager lappeteppe.
Kapittel 2: Vi arbeider sammen. Her blir grunnlaget for blant annet gruppefellesskap, samhandling og god kommunikasjon lagt.	6: Gode lyttere.
Kapittel 3: Vi tar beslutninger. Dette kapitlet tar opp valg og konsekvenser av valg tilpasset de første årstrinn i grunnskolen.	6: Vi lar oss ikke presse.
Kapittel 4: Vi tar vare på kroppen vår. På en enkel måte blir aktuelle problemstillinger med tobakk og rusmidler tatt opp.	4: Vi lærer om tobakk og alkohol. 5: Hvordan virker kroppen. 6: Vi underviser hverandre om rusmidler.
Kapittel 5: Vi tar vare på hverandre. Her kommer man inn på temaer som betydningen av å gi ros og bry seg om hverandre.	5: Vi tar ansvar sammen. 6: Vi bryr oss om hverandre.
5.trinn	Leksjon
Kapittel 1: Utvikling av skolemiljøet.	1: Vi blir bedre kjent. 2: Vi lager klasseregler. 3: Vi får bort negative kommentarer. 4: Vi blir enda bedre kjent – intervju. 5: Dette betyr noe for meg. 6: Selvtillitens trebente krakk. 7: Positive opplevelser. 8: Vi viser at vi liker hverandre. 9: «En ny start» - novelle.
Kapittel 2: Vi arbeider sammen.	1: Gode og dårlige lyttere. 2: Å ta ansvar. 3: En regnbue av følelser. 4: Å forstå kroppspråket. 5: Vårt følelsesalbum. 6: En dråpe i bøtta. 7: Topper og daler. 8: Vulkanutbrudd. 9: »Fanget midt i mellom» - novelle.
6.trinn	Leksjon
Kapittel 3: Vi tar beslutninger.	1: Familiens rolle. 2: Vi deler familiesymboler. 3: Du og familien. 4: Hva kan familien gjøre sammen. 5: «Ikke noe selskap for Nina» - novelle. 6: Vennskap. 7: Gjør som oss i vår gjeng. 8: Venner.

	<p>9:»Jeg føler meg»- utsagn. 10: Gruppepress. 11:»Mellom venner» - novelle.</p>
Kapittel 4: Kritisk tenkning.	<p>1: Verdier og beslutninger. 2: Behov og beslutninger. 3: Kritisk tenkning. 4: Risiko, valg og konsekvenser. 5: Beslutningstreet. 6:»Ikke gi opp» - novelle. 7: Mobiltelefon – bruk og misbruk. 8: Internett – fordeler og ulemper.</p>
7.trinn	Leksjon
Kapittel 5: Rusmidler og tobakk.	<p>1: Påstander om rusmidler og tobakk. 2: Tobakk – hvordan forholder vi oss til det? 3: Alkohol – info og aktuelle problemstillinger. 4: Hasj – farlig eller ufarlig? 5: Å si nei – tre-trinnsmetoden. 6:»Å være tøff» - novelle.</p>
Kapittel 6: Sette positive mål.	<p>1: Å se fremover. 2: Positive forbilder. 3: Å sette mål. 4: Lykkes vi med å nå alle målene våre? 5:Kortsiktige og langsiktige mål. 6: Vi blir tenåringer 1. 7: Vi blir tenåringer 2. 8:»Jeg-treet». 9:»Nye klær» - novelle.</p>
8.trinn	Leksjon
<p>Kapittel 1: Utvikling av skolemiljø.</p> <p>Leker – oppmuntre - energiskapere</p>	<p>1: Vi blir kjent 2: Få og gi</p> <p>s. 11: Lag rekker s.13: Jeg heter... og jeg liker. Gjør du? s. 16: Reis opp- klapp og knips s. 18: Atomer og molekyler s. 24: Avisleken s. 33: Kalde hender s. 38: Hva står på hodebåndet s. 40: Hvem hører sammen?</p> <p>Vi velger i tillegg leker som passer de ulike klassene og deres behov.</p>
9.trinn	Leksjon

Leker – oppmuntre – energiskapere	s. 24: Avisleken s. 55: Samurai s. 100: Fotograf og kamera s. 104: Ta ledelsen Vi velger i tillegg leker som passer de ulike klassene og deres behov.
10.trinn	Leksjon
Leker – oppmuntre – energiskapere	s. 39: Inkludert – ekskludert s. 81: Hvem er lederen Vi velger i tillegg leker som passer de ulike klassene og deres behov.

8. PROSEDYRE FOR Å FOREBYGGE OG AVDEKKE KRENKELSER

Del 1

Mål: Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremme et trygt og godt skolemiljø.

EMNE	HANDLING	ANSVARLIG
Forebygge krenking	<p>Alle skoler skal arbeide systematisk for å forebygge krenking.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tydelige voksne: Tydelige grenser for akseptabel atferd, faglig og emosjonell støtte til elever, grundig tilsyn med elevene i timene og friminuttene. • Skolemiljøutvalg, FAU, elevråd. • Alle som arbeider på skolen har god kompetanse om krenking og prosedyrer for å håndtere dette. • Gjennomføre årsplan for Mitt Valg. 	<p>Rektor</p> <p>Alle som arbeider på skolen</p> <p>Rektor</p> <p>Rektor</p> <p>Kontaktlærer</p>
Kartlegging av skolemiljø	<p>Alle skoler skal kartlegge elevenes skolemiljø/klasse miljø med</p> <ul style="list-style-type: none"> • skolens trivselsundersøkelse • elevundersøkelsen på 5.,6.,7. og 10.trinn • observasjon/ kartleggingsmateriell • elevsamtaler • klasse møter med krenking som tema <p>Rektor kan delegere utforming og praktisk gjennomføring.</p>	Rektor
Trivselsregler	Årlig gjennomgang av trivselsregler for elever, foresatte og de som arbeider på skolen.	Rektor, kontaktlærere

Inspeksjon	Skolen skal ha gode rutiner for inspeksjon, samt holde seg godt orientert om hvordan elevene har det på skoleveien/-bussen.	Rektor, alle ansatte
------------	---	----------------------

9. PROSEDYRE FOR Å FOREBYGGE OG AVDEKKE KRENKELSER

Del 2

Mål: Alle elever i gausdalsskolen skal være trygge på at alle som arbeider ved skolen vil gripe inn ved krenking, og at skolen tar alle hendelser på alvor.

EMNE	HANDLING	ANSVAR
	Den som oppdager/får melding om krenking melder fra til rektor. Dette dokumenteres på skjema «Tiltaksplan for et god psykososialt skolemiljø» og tiltak skal settes i verk innen en uke etter varsling.	Alle som arbeider ved skolen, rektor

MAL FOR Å LØSE KRENKENDE ATFERD/ MOBBESAKER		
EMNE	HANDLING	ANSVAR
Samtaler, krenket	Samtaler med den som er blitt utsatt for krenkelser for å skaffe informasjon og gi støtte. Husk at en som er blitt krenket som regel underdriver!	Kontaktlærer, jf. Opplæringslova §8-2, 2.ledd.
Samtaler, foresatte krenket	Samtale med foreldrene til den som er blitt krenket.	
Samtaler, krenker Samarbeidsavtaler	Samtale med den som krenker. Selv om det er flere som krenker, må dere snakke med en om gangen . Hensikten med samtalen er å gi beskjed om at krenkingen er uakseptabel og må stoppe umiddelbart. Dere inviterer så til samarbeid for å få slutt på krenkingen. Dere gjør avtaler om hva som skal skje, og setter opp en ny samtale.	
Samtale, foresatte krenker	Samtale med krenkernes foreldre hver for seg. Dersom foreldrene ønsker det, kan dere snakke med flere samtidig. Ikke la foreldrene selv ordne opp i elevgruppa.	
Sanksjoner, dokumentasjon	Sett inn sanksjoner overfor de som krenker dersom det er nødvendig. Sanksjonene skal dokumenteres og være iht forskrift for ordensregler i gausdalsskolen.	Rektor
Oppfølging	Situasjonen følges inntil den opphører helt.	Kontaktlærer/rektor
Intern/ekstern bistand	Søk råd og hjelp om nødvendig. Bruk tilgjengelig ekspertise: PP-tjenesten, helsesøster, kommunepsykolog, eller andre ressurspersoner i kommunen. Søk ekstern hjelp om det lokale apparatet trenger assistanse.	Kontaktlærer/rektor

Alt. opplæringstilbud ihht Opplæringslova §8-1.	Hvis iverksatte tiltak innenfor skolens rammer ikke fører til at krenkingen opphører, skal det i samråd med foresatte og hjelpeinstanser vurderes om det er nødvendig med alternative tiltak i forhold til den som krenker.	Rektor i samråd med kommunalsjef oppvekst
--	---	---

10. HVORDAN HÅNDTERE NÅR EN LÆRER/ANNEN KRENKER EN ELEV(ER)?

EMNE	HANDLING	ANSVAR
Oppdage/avdekke	<p>Dersom det oppdages at en som arbeider ved skolen krenker en elev eller grupper av elever, skal det straks meldes fra til rektor.</p> <p>Dersom det oppdages at rektor krenker en elev eller grupper, skal det straks meldes fra til kommunalsjef for oppvekst.</p> <p>Det er elevens subjektive opplevelse av å bli krenket som skal legges til grunn for varslingen.</p> <p>Dette dokumenteres på skjema «Tiltaksplan for et godt psykososialt miljø».</p>	Den som oppdager/avdekker det
Kap. 9A	<p>Rektor har ansvaret for at de som arbeider ved skolen følger opp alle klager. Rektor må behandle alle saker om krenkelser fra de voksne ihht Opplæringslova Kap. 9A, og i tillegg som en personalsak.</p> <p>Det samme gjelder for kommunalsjef for oppvekst når saken omfatter rektor ved en skole.</p>	Rektor/kommunalsjef

11. NYTTIGE LINKER:

[Skolemiljø](#)

VEDLEGG:

Skjema for referat fra Mitt valg-timer.

Skjema «Tiltaksplan for et godt psykososialt miljø»